Gemeente Raalte

INFORMATIENOTITIE RAAD

Onderwerp	Actualiteiten Minimabeleid & Schulddienstverlening
Zaaknummer	19554-2022
B&W vergadering	8 maart 2022
Portefeuillehouder	Mevr. G.H. (Gerria) Toeter
Behandelend ambtenaar	Jochem Westert (m.m.v. Annietha Tigchelaar) e-mail: jochem.westert@raalte.nl

Kennis te nemen van
Actualiteiten Schulddienstverlening Raalte

Inleiding
Deze notitie is bedoeld om u te informeren over de actualiteiten op het gebied van de schuldhulpverlening. In de notitie besteden wij achtereenvolgens aandacht aan een de aansluiting van gemeente Raalte bij de Nederlandse Schuldhulproute (1), de samenwerking met de GKB (2), ondersteuning aan jongeren (3) en energie-armoede (4).

Kernboodschap
1. Aansluiten Nederlandse Schuldhulproute / Geldfit
Het Beleidsplan Schulddienstverlening 2020 - 2023 zet in op het voorkomen van schulden en het vroegtijdig signaleren ervan. Zo willen we vroegtijdig maatregelen treffen om escalatie van schulden tegen te gaan. Volgens het plan geldt hierbij een goede informatievoorziening bij het zoeken naar hulp als speerpunt. Dat geldt niet alleen voor particulieren, maar ook voor ondernemers. In dit kader we verschillende stappen genomen. Zo gingen we in 2021 aan de slag met vroegsignalering bij betalingsachterstanden en introduceerden we het instrument van schuldhulp aan ondernemers. Deze aanpak willen we nu verder uitbouwen.

Met ingang van 2022 hebben we ons aangesloten bij de Nederlandse schuldhulproute (verder: NSR). De NSR is een landelijk netwerk dat voortkomt uit een samenwerking tussen bedrijven en gemeenten. Doel van de Nederlandse Schuldhulproute is om mensen met een hoog risico op schulden eerder te vinden, te bereiken en toe te leiden naar de juiste ondersteuning. Via diverse kanalen, zoals banken, telecomaanbieders, incasso-organisaties en energieleveranciers worden mensen doorverwezen naar de website van NSR www.geldfit.nl. De mogelijkheden van Geldfit.nl lichten wij kort toe.

Mogelijkheden Geldfit
Via diverse kanalen worden mensen naar de website geldfit.nl verwezen. Via een geanonimiseerde test krijgen bezoekers inzicht in hun financiële situatie en worden doorverwezen naar passende hulp. De ondersteuning is onder te verdelen in vier ‘afslagen’:

Afslag 1: mensen met geen tot lichte geldzorgen krijgen suggesties voor zelfhulp met tips en tools, zoals bijvoorbeeld boekhoudondersteuning of het aangaan van een betalingsregeling met bank of verzekering.
Afslag 2: biedt mogelijkheden voor begeleiding en tips van een digitale vrijwilliger; deze afslag is gericht op de groep mensen met beginnende problemen die met een beetje hulp opgelost kunnen worden.
Afslag 3: als mensen er zelf niet uitkomen, worden ze in contact gebracht met een vrijwilliger van Humanitas binnen de gemeente Raalte. Deze afslag is gericht op de groep mensen waarbij inmiddels sprake is van beginnende schulden en die daar hulp bij nodig hebben.
Afslag 4: Mensen met grote geldzorgen worden direct naar onze consulenten schuldhulp geleid. Deze afslag is vooral gericht op de groep mensen waarbij sprake is van problematische schulden.

Speciaal voor zelfstandig ondernemers is er een specifieke route genaamd 'Geldfit Zakelijk'. Een speciaal voor ondernemers ontwikkelde test biedt inzicht in de financiële situatie.

2. GKB

Toekomst GKB

In de zomer informeerden wij u over het voornemen van het Dagelijks Bestuur (DB) van de GKB om onderzoek te doen naar zowel vervreemding van de GKB als stabilisatie met de DVO-gemeenten. Naar aanleiding van dit onderzoek is het DB voornemens te kiezen voor vervreemding van de tweedelijns schuldhulpverlening via een Europese Aanbesteding, zo heeft de GKB ons zeer recent laten weten.

Dit betekent dat de Gemeenschappelijke Regeling zal worden afgebouwd. In die periode zal de GKB werken aan het afbouwen van de GR GKB en het voorbereiden en realiseren van de aanbesteding waarbij een nieuwe partij wordt geselecteerd. De overeengekomen dienstverlening zal tot 2024 door de GKB worden uitgevoerd. Tot die tijd zal de GKB een goede en toegankelijke schuldhulpverlening voor inwoners met geldzorgen waarborgen.

Het voorgenomen besluit wordt definitief nadat de OR in de gelegenheid is gesteld hierover advies uit te brengen, het besluit is bekrachtigd door het Algemeen Bestuur van de GKB en is vastgesteld in de colleges van de GR-gemeenten. Wij zullen ons beraden op de gevolgen van het besluit voor onze gemeente en de stappen die nodig zijn voor een goed alternatief. Zodra hierover meer bekend is, delen wij dit vanzelfsprekend met u. Voor meer informatie verwijzen wij naar u naar de brief van de voorzitter van het DB van de GKB aan de DVO-gemeenten (februari 2022, zie bijlage).

Intake en stabilisatie schulden bij gemeente

Naar aanleiding van een vraag van het steunraadslid Verdaasdonk (PvdA) tijdens het rondetafelgesprek van 27 januari jl. heeft wethouder Toeter toegezegd via deze notitie in te gaan op het onderdeel preventie in relatie tot de GKB. In 2020 heeft gemeente Raalte besloten de intake- en stabilisatiefase rond schuldhulpverlening bij wijze van proef in eigen beheer uit te voeren. In dit kader werken we met een regisseur en consulent schulddienstverlening (totaal 1.5 FTE). In 2021 hebben we besloten de vernieuwde werkwijze definitief onderdeel te laten uitmaken van de dienstverleningsovereenkomst met de GKB.

De coronapandemie had opvallend genoeg een daling van de instroom in de schuldhulpverlening (aanmelding professioneel schuldhulptraject) tot gevolg. De is een landelijk beeld, waarop Raalte geen uitzondering vormt. Hierbij speelt ook mee dat we ondersteuning meer vanuit de eerstelijn en in het voorliggend veld oppakken. Hierbij dient ook aandacht te zijn voor de formatie. Wij menen dat de huidige formatie van 1.5 FTE voor schulddienstverlening op dit moment volstaat, maar een vinger aan de pols is van belang. Zo zijn door de introductie van vroegsignalering de werkzaamheden van de regisseur schulddienstverlening toegenomen door de introductie van vroegsignalering.

Ook heerst er nog veel onduidelijk over wat er de komende tijd op gemeenten gaat afkomen.

Wij merken dat het in eigen beheer uitvoeren van de intake- en stabilisatiefase voordelen meebrengt. Doordat de regisseur onderdeel uitmaakt van het Raalter netwerk, is het gemakkelijker om te schakelen met consulenten van andere domeinen of maatschappelijke partners. Op die manier lukt het beter problemen in samenhang te benaderen en ondersteuning vroegtijdig en laagdrempelig vorm te geven, bijvoorbeeld in het voorliggend veld. Dit werkt overigens ook andersom vanuit het voorliggend veld naar de eerstelijns schuldhulpverlening.

Het feit dat de regisseur schuldhulpverlening een spilfunctie vervult in het proces van de vroegsignalering betekent ook dat snel professionele hulp kan worden geboden. Immers: mochten tijdens het gesprek blijken dat professionele schulhulpverlening nodig is, dan kan de regisseur dit direct zelf oppakken. Tijdens dat hulpgesprek kunnen naast moeilijkheden bij betalingen ook andere vragen aan de orde worden gesteld.

De coronamaatregelen vormden een belemmerende factor bij het in eigen beheer uitvoeren van de intake- en stabilisatiefase. Hierdoor vonden contacten vaker digitaal plaats en waren collectieve bijeenkomst minder goed mogelijk. Wij hopen dat hiervoor in 2022 meer gelegenheid is.

3. Ondersteuning jongeren

Stichting Onderwijsbegeleiding

Sinds 2017 biedt Stichting Onderwijsbegeleiding Oost-Nederland in gemeente Raalte extra ondersteuning aan scholieren van het Carmel college in de leeftijdscategorie 8 tot 18 jaar in Raalte met een onderwijsachterstand. In 2021 zijn er evaluatieve gesprekken gevoerd tussen het Carmel College, Stichting Onderwijsbegeleiding en de gemeente. Uit deze gesprekken komt naar voren dat het Carmel College onvoldoende meerwaarde ziet in de samenwerking met Stichting Onderwijsondersteuning. Het Carmel College voorziet zelf via mentoren en onderwijsassistenten in de behoefte van extra ondersteuning. Tegen deze achtergrond is besloten de samenwerking tussen het Carmel College en Stichting Onderwijsbegeleiding niet voort te zetten. Wij zoeken daarom naar andere vormen van ondersteuning aan jongeren. Hierbij willen we aansluiten bij de uitgangspunten en ambities die zijn geformuleerd in het Minimabeleidsplan 2019-2023, waaronder het bieden van voorlichting op scholen.

Positieve Minds

In samenwerking met Stichting Positive Minds en de Bibliotheek Salland - Raalte starten we begin 2022 met het project Positive Minds. Via de leskist “Kansrijk - Doorbreek de cirkel van Armoede” willen we het onderwerp armoede op een toegankelijke en laagdrempelige manier bespreekbaar maken. De leskist is letterlijk een kist vol boeken en opdrachten.
Door jongeren te leren kritisch te consumeren en hopen we het aangaan van schulden te beperken. Daarnaast willen we door armoede en schulden bespreekbaar te maken het ook uit de taboessfeer te halen, waardoor er meer begrip ontstaat voor mensen en kinderen die met financiële zorgen leven.

Financiële ondersteuning Mbo

Aanvullend hierop hebben er gesprekken plaatsgevonden met Humanitas, de gemeente en Landstede om te verkennen studenten op het Mbo (met name niveau 1 & 2) kunnen ondersteunen bij vragen en problemen van financiële aard. Eerste uitkomst hiervan is dat coaches van Lanstede studenten in verbinding kunnen brengen met een vrijwilliger van Humanitas. Daarnaast worden aanvullende ondersteuningsvormen verkend. Er vindt vervolgoverleg plaats.

4. Energie-armoede

Motie energie-armoede

Een groeiend aantal huishoudens kampt met 'energiearmoede'. Uit onderzoek van TNO blijkt dat in Raalte 6,3% van de huishoudens te maken heeft met energiearmoede. Bij motie van 11 november 2021 roept de raad ons op situaties in kaart te brengen waarbij de energierekening niet kan worden betaald, te onderzoeken welke instrumenten ingezet kunnen worden om energiearmoede te bestrijden en de raad te informeren over de te nemen stappen. Hieronder informeren wij u uitgebreider over de laatste (landelijke en lokale) ontwikkelingen, de stappen die wij in de afgelopen periode al hebben gezet en nog zullen nemen om de energierekening van huishoudens die te maken (kunnen) hebben met energiearmoede te verlagen.

Een groeiend aantal huishoudens kampt, onder meer als gevolg van de fors gestegen energieprijzen, met 'energiearmoede'. Uit onderzoek van TNO blijkt dat in Raalte 6,3% van de huishoudens te maken heeft met energiearmoede. Onderzoek van CE Delft (Energiearmoede in de warmtetransitie. Onderzoek naar beleidsinstrumenten, CE Delft 2021) werpt een licht op het vraagstuk van energiearmoede als betaalbaarheidsprobleem. In dat onderzoek is gekeken naar de zgn. energiequote (energierekening bedraagt minimaal 8% van besteedbaar inkomen) en de middelen die overblijven voor overige basale behoeften.

In Nederland heeft respectievelijk 8.8% van de burgers een hoge energiequote, 5.5% heeft na het betalen van de energienota onvoldoende middelen om in overige basisbehoeften te voorzien en bij 3.3% van de Nederlands bevolking is sprake van een combinatie hiervan. De onderzoekers concluderen dat energiearmoede met name voorkomt bij huishoudens met een laag inkomen. Binnen deze groep zijn mensen met een uitkering bovenmatig vertegenwoordigd.

Energiearmoede kan verband houden met het inkomen of de kwaliteit van de woning en apparatuur, maar heeft ook te maken met andere factoren zoals de mate waarin mensen thuis zijn. Een zijdelings fenomeen is dat huishoudens hun verbruik uit angst voor een hoge rekening terugschroeven tot een lager niveau dan acceptabel. Dit wordt verborgen energiearmoede genoemd. Ten slotte is er nog een groep mensen die niet zelf kan verduurzamen en dus niet kan meedoen aan de energietransitie. Denk aan huurders of eigenaren van een huis met een lage kwaliteit, die niet over de middelen beschikken die nodig zijn om te verduurzamen.

Bijna twee derde van de huishoudens die kampen energiearmoede woont in een sociale huurwoning, terwijl 24% in een particuliere huurwoning woont en 17% in een eigen woning. De cijfers uit het rapport kunnen we niet één op één vertalen naar de lokale situatie binnen gemeente Raalte. Niettemin leiden we uit cijfers van het CBS (2018) af dat gemiddeld 8% van de huishoudens in gemeente Raalte een hoge energiequote heeft en dus meer dan 8% van de inkomsten aan de energierekening betaalt. 9% van de huishoudens een laag inkomen én een hoog gasverbruik.

Op wijk- en gebiedsniveau constateren we dat met name Westdorp, Langkamp en de Olykampen hoog vertegenwoordigd zijn wat betreft een laag inkomen en hoog gasverbruik (resp. 18%, 17% en 15%), terwijl het buitengebied rond Luttenberg gemiddeld een hoge energiequote kent (resp. 18% en 17%). Voor meer cijfers en een toelichting verwijzen wij naar de Datavoorziening VNG Realisatie (dego.vng.nl).

Op dit moment constateren wij in het portaal voor vroegsignalering nog geen stijging van betalingsachterstanden bij de energienota. Wij houden er rekening mee dat dit beeld de komende periode kan veranderen, omdat inwoners zich door aflopende contracten geconfronteerd zien met stijgende tarieven terwijl de budgettaire ruimte vanwege een laag inkomen of deelname aan een schuldregeling beperkt is. Dergelijke signalen bereiken ons ook via partners, zoals Humanitas, de GKB en Vluchtelingenwerk. Meer mensen melden zich met vragen bij de gemeente en Humanitas. Enerzijds

hebben die vaak betrekking op het energiecontract en anderzijds over de komst van de energietoeslag (zie verder hierna).

Beleidsmaatregelen
Om energiearmoede tegen te gaan zijn verschillende maatregelen nodig. In de eerste plaats kunnen maatregelen zich richten op financiële ondersteuning. Weliswaar helpen deze maatregelen niet om de energielasten structureel te verminderen, maar op korte termijn kunnen ze wel armoede, betalingsachterstanden en schulden tegengaan, met name in relatie tot inwoners met een laag inkomen. In de tweede plaats kunnen maatregelen zich richten op bewustwording – bijvoorbeeld door het bevorderen van energiezuinige keuzes. Ten slotte kunnen maatregelen zich richten op structurele verduurzaming, bijvoorbeeld door te investering in de kwaliteit van de woning of het vervangen van niet-energiezuinige apparaten. Hiermee werken we aan het achterliggende probleem van energiearmoede.

Het tegengaan van energiearmoede vraagt om samenwerking tussen de verschillende domeinen (duurzaamheid, wonen en sociaal) en verschillende partners, waaronder (mede)overheden en maatschappelijke partners. Vanuit deze bredere context zullen we de verschillende beleidsmaatregelen bespreken.

Financiële ondersteuning
Eind 2021 heeft het Kabinet aangekondigd de prijsstijging voor iedereen te zullen dempen met twee tijdelijke aanpassingen in de energiebelastingen. Voor een huishouden met gemiddeld verbruik komt dit neer een tegemoetkoming van ruim 400 euro. Bovenop deze generieke korting, ontvangen huishoudens met een laag inkomen via de bijzondere bijstand eenmalig een tegemoetkoming van circa 200 euro. Als gemeente zijn we verantwoordelijke voor de uitvoering hiervan. Mensen in de bijstand zijn bekend bij de gemeente en ontvangen het bedrag daarom automatisch. Andere groepen die in aanmerking komen – waaronder IOW-gerechtigden, AOW-gerechtigden zonder aanvullend pensioen en zelfstandigen met een laag inkomen – maar niet automatisch worden bereikt, kunnen zich bij de gemeente melden zodra de tegemoetkoming beschikbaar komt. Om deze groep te informeren over deze tegemoetkoming wordt een publiekscampagne opgezet. De Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen heeft het wetsvoorstel dat dit regelt voor advies naar de Raad van State gestuurd. Daarnaast stelt het Ministerie, in samenwerking met de VNG en Divosa, op dit moment richtlijnen op ten aanzien van de doelgroep en het richtbedrag. Mochten er ondanks genomen maatregelen schrijnende situaties ontstaan, dan bezien we de mogelijkheden van aanvullende ondersteuning binnen het kader van de Participatiewet of, zo nodig, daarbuiten.
Los van het voorgaande, ten slotte, willen we ook onderzoeken in hoeverre er drempels bestaan om via de bijzondere bijstand duurzame goederen te kunnen aanschaffen en hoe we die kunnen verlagen.

Advies
Zowel landelijk als lokaal zijn er signalen burgers die zich zorgen maken of niet goed weten wat zij aan moeten met het energiecontract. Zo begrijpen wij uit contacten met maatschappelijke partners dat inwoners in onzekerheid verkeren ten aanzien van hun energiecontract dan wel te dure of zelfs dubbele contracten aangaan. Om inwoners te ondersteunen willen we met Gezondverzekerd.nl – Goedkope energie inwoners helpen met besparen op hun energiekosten en zo betalingsproblemen voorkomen. Dit initiatief komt voort uit een samenwerking met BS&F en Consumind. Met behulp van deze dienst kunnen we inwoners snel en makkelijk informeren over mogelijkheden om te besparen op energiekosten. Zij ontvangen advies dat aansluit op de persoonlijke situatie. Hierbij gaat het om een balans tussen en zo laag mogelijke prijs, zo min mogelijk risico's en een zo hoog mogelijke

beschikbaarheid. Inwoners die ondersteuning nodig hebben kunnen terecht bij Humanitas. Wij zullen inwoners ook via de gemeentelijke vroegsignalering op deze ondersteuningsmogelijkheid wijzen.

Verduurzaming
De Minister van BZK heeft bij brief van 10 december 2021 laten weten een specifieke uitkering beschikbaar te stellen om huishoudens die kampen met energiearmoede te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Deze uitkering is in januari van dit jaar aan ons beschikbaar gesteld. Voor Raalte gaat het om een bedrag van €321.651. De besteding van deze middelen voor de gemeente moet uiterlijk 1 mei 2023 zijn afgerond. Verantwoording vindt plaatst door middel van single information, single audit (SiSa).

Wij onderzoeken hoe we kunnen aansluiten bij bestaande infrastructuur of initiatieven die kansrijk zijn voor deze doelgroep. Hiervoor gaan wij nu allereerst in gesprek met maatschappelijke partners. Omdat een groot deel van de huishoudens die te maken heeft met energiearmoede in een corporatiewoning woont, voeren wij hierover ook overleg met Salland Wonen. Salland Wonen heeft de afgelopen jaren overigens al verschillende activiteiten verricht om huizen te verduurzamen, zoals bijvoorbeeld het plaatsen van zonnepanelen.

We noemen in dit verband onze de betrokkenheid bij een project van de provincie Overijssel in relatie tot bezoekers van de Voedselbank. Als gemeente nemen wij actief deel aan dit project. De pilot houdt in dat we pakketten met energiebesparende goederen
verstrekken aan (en plaatsen bij) bezoekers van de Voedselbank. We schakelen energievakmannen in om huisbezoeken af te leggen om te inventariseren wat nodig is om te besparen op energiekosten. Aan de hand van ervaringen die we opdoen bij dit project kijken of we elementen uit hiervan breder in Raalte kunnen toepassen. Wij verwachten de eerste resultaten op korte termijn.

Vervolg
Wij zullen via raadsinformatiebrief blijvend informeren over relevante ontwikkelingen op het gebied van minimabeleid & jeugdhulp, waaronder in ieder geval rond het thema energie-armoede.

Communicatie
Mocht deze notitie vragen oproepen, neemt u dan gerust contact op met de behandelend ambtenaar, Jochem Westert (contactgegevens: zie boven).

Burgemeester en wethouders van Raalte,

de secretaris
Karin Cornelissen

de burgemeester
Martijn Dadema